

Ενότητα 9η Ανυπέρβλητα πρότυπα

Ὅρων, ὦ Νικόκλεις, τιμῶντά σε τόν
τάφον τοῦ πατρός
οὐ μόνον τῷ πλήθει καί τῷ κάλλει τῶν
ἐπιφερομένων,
ἀλλά καί χοροῖς καί μουσικῇ καί
γυμνικοῖς ἀγῶσιν,
ἡγησάμην χαίρειν Εὐαγόραν ὄρωντα

τήν τε περί αὐτόν ἐπιμέλειαν
καί τήν σήν μεγαλοπρέπειαν

εἴ τις ἔστιν αἴσθησις τοῖς
τετελευτηκόσιν
περί τῶν ἐνθάδε γινομένων.

Πολύ δ' ἔτι πλείω χάριν ἔχοι ἄν,

εἴ τις δυνηθείη εἰπεῖν ἀξίως

περί τῶν ἐπιτηδευμάτων καί τῶν
κινδύνων αὐτοῦ·

εὐρήσομεν γάρ πάντα ποιοῦντα

τούς φιλοτίμους καί μεγαλοψύχους
τῶν ἀνδρῶν

ὅπως καταλείψουσιν

ἀθάνατον τήν περί αὐτῶν μνήμην.

Τίς δέ οὐκ ἄν ἀθυμήσειεν,
ὅταν ὄρα μὲν ὑμνουμένους
τούς περί τά Τρωϊκά γενομένους,

προειδῆ δέ αὐτόν

μηδέποτε ἀξιοθησόμενον τοιούτων
ἐπαίνων,

μηδ' ἄν ὑπερβάλλη τὰς ἀρετάς
ἐκείνων;

Αἴτιος δέ τούτων ὁ φθόνος·
οὕτω γάρ δυσκόλως πεφύκασιν τινες,

ὥστε ἥδιον ἄν ἀκούοιεν

εὐλογουμένων
οὓς οὐκ ἴσασιν εἰ γεγονάσιν,

ἢ τούτων ὑφ' ὧν τυγχάνουσιν

Επειδὴ βλέπω, Νικοκλή, ὅτι ἐσύ τιμάς
τον τάφο του πατέρα σου

ὄχι μόνο με το πλήθος και τη
λαμπρότητα των προσφορών σου,

ἀλλά και με χορούς και με μουσικούς
και αθλητικούς αγώνες,

θεώρησα ὅτι ο Εὐαγόρας χαίρεται που
βλέπει

τη φροντίδα για τον εαυτό του

και τη μεγαλοπρέπεια των τιμών σου
προς αὐτόν,

αν νιώθουν κάτι οι νεκροί

για ὅσα γίνονται ἐδῶ (στον κόσμο των
ζωντανῶν).

Και θα ὀφείλε πολύ μεγαλύτερη
ευγνωμοσύνη,

αν κάποιος μπορούσε να μιλήσει ὅπως
του αξίζει

για τις αρχές της ζωῆς του και τις
ριψοκίνδυνες πράξεις του·

γιατί θα διαπιστώσουμε ὅτι κάνουν τα
πάντα

οι φιλόδοξοι και γενναῖοι ἄντρες

φροντίζοντας πῶς θα αφήσουν πίσω
τους

αθάνατη την υστεροφημία τους.

Και ποιος δε θα στενοχωριόταν,

ὅταν βλέπει ὅτι υμνοῦνται

αυτοί που ἐζήσαν τον καιρό των
Τρωϊκῶν

ενῶ για τον εαυτό του γνωρίζει εκ των
προτέρων

ὅτι ποτέ δε θα κριθεῖ ἀξίος για τέτοιους
επαίνους,

κι αν ἀκόμα ξεπεράσει τις ἀρετές
ἐκείνων;

Και αἰτία γι' αὐτά εἶναι ο φθόνος·

γιατί τόσο μικρόψυχοι εἶναι μερικοί ἀπὸ
τη φύση τους,

ὥστε με μεγαλύτερη ευχαρίστηση θα
ἀκούγαν

να ἐπαινοῦνται ἐκεῖνοι,

τους οποιῶς δε γνωρίζουν αν ἔχουν
πράξει,

παρά αυτοί ἀπὸ τους οποιῶς

αυτοί εὖ πεπονθότες.

συμβαίνει
να έχουν ευεργετηθεί οι ίδιοι.

Νοηματική απόδοση του κειμένου

Ο Ισοκράτης στο κείμενο αυτό απευθυνόμενος στο Νικοκλή, το γιο του πεθαμένου βασιλιά Ευαγόρα, του λέει ότι έχει την γνώμη πως ο Ευαγόρας θα χαίρεται με τις τιμές που του προσφέρει ο γιος του, αν βέβαια οι νεκροί αντιλαμβάνονται τα όσα γίνονται στον Επάνω Κόσμο. Όμως λέει ότι ο Ευαγόρας θα χαιρόταν πιο πολύ, αν κάποιος είχε τη δυνατότητα να μιλήσει με τρόπο αντάξιο των πράξεων και των αρετών του, γιατί οι φιλόδοξοι και γενναίοι άνδρες κάνουν τα πάντα, για να αφήσουν τη μνήμη τους αθάνατη. Στη συνέχεια ο Ισοκράτης λέει, ότι οποιοσδήποτε θα στενοχωριόταν, όταν έβλεπε ότι κι αν ακόμα ξεπερνούσε στην αρετή αυτούς που πολέμησαν κατά τον Τρωικό πόλεμο, δε θα εγκωμιαζόταν, όπως αυτοί. Κι αυτό πιστεύει πως συμβαίνει, γιατί κάποιοι μικρόψυχοι από ζηλοτυπία χαίρονται να επαινούνται εκείνοι τους οποίους δε γνωρίζουν και όχι αυτοί οι οποίοι τους έχουν ευεργετήσει.

Γραμματική

1. Να σχηματίσετε τους τύπους του παρακειμένου και του υπερσυντέλικου των παρακάτω ρημάτων στο πρόσωπο και στον αριθμό που σας ζητείται:

	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ
παιδεύω β' ενικό:	.....	.....
κωλύω β' πληθυντικό:	.....	.....
άλιεύω α' πληθυντικό:	.....	.....
στρατεύω γ' πληθυντικό:	.....	.....
σκευάζω α' ενικό:	.....	.....
θαυμάζω β' ενικό:	.....	.....
τρίβω γ' πληθυντικό:	.....	.....
διώκω γ' ενικό:	.....	.....
ρίπτω α' πληθυντικό:	.....	.....
έλπίζω β' πληθυντικό:	.....	.....

2. Να μεταφέρετε το ζητούμενο πρόσωπο στον παρακείμενο και στον υπερσυντέλικο:

	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ
α. σύ	τάπτω	.....
	γράφω	.....
	φυλάττω	.....
β. οὔτοι	κρύπτω	.....
	ρίπτω	.....
	θύω	.....

γ. ὑμεῖς ὀρίζω .....
ἀλιεύω .....
διανύω .....

3. Να αναγνωρίσετε τον χρόνο, τον αριθμό και το πρόσωπο των παρακάτω ρημάτων και να αναφέρετε τη μορφή τους στο α' πρόσωπο του ενεστώτα:

Α' ΟΜΑΔΑ

Β' ΟΜΑΔΑ

Γ' ΟΜΑΔΑ

γέγραφας

ἐστρατεύκασι

ἠθροίκαμεν

ἐτεθεραπεύκετε

ἐσκευάκετε

ἠγγέλκει

συμβεβουλεύκαμεν

ἐρρίφει

ώρικεσαν

4. Να αναγνωρίσετε στις προτάσεις που ακολουθούν τον παρακείμενο και τον υπερσυντέλικο ενεργητικής φωνής και να βρεις το ρήμα από το οποίο προέρχονται:

α. Πάντας πεπαιδευκεν Ὅμηρος, ὁ τοῦ Τρωικοῦ ἔργου ὑμνητής.

β. Ἀθηναῖοι τὰς σπονδὰς λελύκασι καὶ τοὺς συμμάχους βλάπτουσι.

γ. Ἴππεῖς τῶν Βοιωτῶν τὰ ἱερὰ διερρίφεσαν καὶ τοὺς στρατιώτας ἐδεδιώχεσαν.

δ. Δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐβεβασιλεύκει τῶν Περσῶν χρόνους πολλούς.

ε. Ἐπεὶ ταῦτα πεπράχατε, τοὺς θεοὺς πολεμίους ἔξετε.

στ. Οἱ τριακόσιοι πεφυλάχασι τὴν εἰσβολήν.

ζ. Δαρεῖος, ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς, τοῖς Ἕλλησιν ἐπεβεβουλεύκει.

Απαντήσεις στις ερωτήσεις κατανόησης του σχολικού βιβλίου

1. Πώς τίμησε ο Νικοκλής τον πατέρα του; Τι θεωρεί ο Ισοκράτης ότι θα ικανοποιούσε περισσότερο τον Ευαγόρα;

Ο Νικοκλής τίμησε το νεκρό πατέρα του με πλούσιες και λαμπρές προσφορές, καθώς και με μεγαλοπρεπείς τελετές, όπως μουσικούς και αθλητικούς αγώνες και διαγωνισμούς ιππικής και ναυτικής δεξιοτεχνίας. Με την προϋπόθεση πως οι νεκροί νιώθουν όσα συμβαίνουν στον κόσμο των ζωντανών, ο Ισοκράτης θεωρεί, ότι ο Ευαγόρας χαίρεται με τις τιμές που του αποδίδει ο γιος του, και μάλιστα θα ικανοποιούνταν περισσότερο, αν κάποιος μπορούσε να μιλήσει επάξια για τις ριψοκίνδυνες πράξεις του και για τον τρόπο με τον οποίο ζούσε.

2. Πώς λειτουργεί ο φθόνος όταν πρόκειται να τιμηθούν κατορθώματα ένδοξων αντρών;

Ο Ισοκράτης πιστεύει, ότι οι άνθρωποι μπορούν ευκολότερα να αποδεχτούν το μεγαλείο των μυθικών προσώπων, των μεγάλων ηρώων του παρελθόντος, παρά αυτό ενός υπαρκτού προσώπου της εποχής τους, από το οποίο μάλιστα τυχαίνει να έχουν ευεργετηθεί. Σύμφωνα με το ρήτορα, αιτία του φαινομένου αυτού είναι ο φθόνος που νιώθουν οι περισσότεροι για την ευτυχία των άλλων. Έτσι λοιπόν, όσοι είναι από τη φύση τους μικρόψυχοι και ζηλόφθονες, ενώ ευχαριστιούνται όταν ακούν επαίνους για τους ένδοξους άντρες που ανήκουν σε μια άλλη, μακρινή εποχή και ίσως να μην υπήρξαν ποτέ, στενοχωριούνται για τα κατορθώματα των συγχρόνων τους, καθώς δεν μπορούν να παραδεχτούν την ανωτερότητα κάποιου άλλου.

3. Ο Περικλής στον Επιτάφιο λόγο που εκφωνεί προς τιμήν των Αθηναίων που έπεσαν κατά το πρώτο έτος του Πελοποννησιακού πολέμου παρατηρεί: μέχρι γάρ τούδε άνεκτοί οί έπαινοί είσί περί έτέρων λεγόμενοι, ές όσον άν καί αυτός έκαστος οίηται ικανός είναι δρασάι τι ών ήκουσεν τῷ δέ υπερβάλλοντι αυτών φθονούντες ήδη καί απιστούσιν (Θουκ. 2.35.2-3: γιατί μέχρι αυτού του σημείου είναι άνεκτοί οι έπαινοι, όταν λέγονται για άλλους, στο βαθμό δηλαδή που ο καθένας νομίζει ότι είναι ικανός να κάνει κάτι από όσα άκουσε' επειδή όμως καταλαμβάνονται από φθόνο για ό,τι τους ξεπερνάει, δείχνουν γι' αυτό δυσπιστία). Να συγκρίνετε την άποψη αυτή με όσα διαβάσατε στο κείμενο του Ισοκράτη.

Η άποψη που εκφράζει ο Περικλής στον Επιτάφιο σχετικά με τους επαίνους ταυτίζεται με τα λεγόμενα του Ισοκράτη. Και στις δύο περιπτώσεις αντανακλάται η αντίληψη των αρχαίων, ότι οι άνθρωποι ανέχονται να ακούν επαίνους για ένδοξους νεκρούς μέχρι το σημείο που αισθάνονται ότι θα μπορούσαν και οι ίδιοι να τα πράξουν. Όσα, όμως, ξεπερνούν τις ικανότητές τους προκαλούν το φθόνο και τη δυσπιστία τους.